

До

Народните представители от управляващите партии

Относно: Предстоящото гласуване в НС на законопроекта за възстановяване на втората съдебна инстанция в Закона за опазване на околната среда (в §§ 8, 9 и 13 от проект на ЗИД на ЗООС, сигн. 47-102-01-3)

Уважаеми народни представители,

Обръщаме се към Вас по повод предстоящото гласуване на второ четене в пленарна зала на законопроекта на МОСВ за изменение и допълнение на Закона за опазване на околната среда (ЗООС), сигн. 47-102-01-3. Първоначално с този проект се предвиждаше възстановяване на втората съдебна инстанция при обжалване на решения по ОВОС и екологична оценка на инфраструктурни проекти от национално значение. „Втората съдебна инстанция“ е свързана с правото на заинтересованата общественост да обжалва всички съдебни решения пред по-различни състави от съдии, което в практиката се е доказало като удачно при защита на обществения интерес. Именно поради ролята си на гаранция за правата и интересите на гражданите, втората инстанция бе премахната от ГЕРБ през 2017 г. чрез промени в ЗООС, под предлог да не се бави реализацията на правителствени проекти като магистрали поради обжалването им в съда от обществени организации или собственици на имоти.

През 2017 г. срещу отмяната на втората съдебна инстанция се обявиха Президентът на републиката, редица НПО – становище от общо 30 организации можете да прочетете тук <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/2963/standpoint/13066>

Становище против правната иновация на ГЕРБ от 2017г. изразиха и редица опозиционни в онзи момент партии, сред които и днешните партньори в управляващото правителство от ДБ и БСП – виж тук https://dabulgaria.bg/wp-content/uploads/2017/08/Veto_ZIDZOOS.pdf

Обръщаме внимание към следните, актуални и днес, причини за нужда от достъп до обжалване на 2 инстанции:

1. Правосъдието е един от основните фундаменти на държавността и демокрацията, както и ключово условие за устойчивото развитие на държавата, обществото и икономиката.
2. Втората съдебна инстанция от близо век е доказана като ключов механизъм за гарантиране на ефективно правосъдие, осигурявайки възможност едновременно за вътрешно-съдебен контрол, както и за максимална защитата на страните в съдебния процес от субективност при взимането на съдебни решения.

3. Отмяната на втората инстанция съществено ограничава конституционните права на гражданите и юридическите лица за предизвикване на съдебен контрол върху държавната власт и за защита срещу нагласянето на съдебни състави от председателите на съдилища или на отделения.
4. Отмяната на втората инстанция е част от пакета мерки на ГЕРБ след 2017 г. за разбиване и подчиняване на правосъдието за авторитарни цели, една от които е ефективното ограничаване на възможностите за обществен контрол върху държавната власт, в частност при обжалването на административни актове на държавните институции от заинтересованата общественост.
5. Отмяната на втората инстанция по отношение на правителствени проекти е изключително опасен прецедент, тъй като този подход крие риск да бъде приложен и във всички други сфери на правосъдието.

Независимо от горното и независимо от факта, че демонтирането на модела „ГЕРБ“ и възстановяването на правосъдието и държавността са сред основните приоритети на настоящето правителство, преди дни в Комисията по околна среда и водите в НС по предложение на депутати от парламентарните групи на ГЕРБ, ДПС, ДБ, ПП и ИТН между първо и второ четене на ЗООС бе решено с огромно мнозинство „втората съдебна инстанция“ да не бъде възстановена. Официалният довод е, че това е коалиционно политическо решение, което да гарантира бързата реализация на обещаните от коалиционните партии инфраструктурни проекти, а неофициалният довод е да не се създават правни възможности парламентарната опозиция чрез поставени лица да саботира правителствените проекти чрез жалби в съда.

В присъствие на представители на НПО в заседанието, при обсъждането на законопроекта за възстановяването на „втората инстанция“ от двама депутати (Дунчев и Стратиева) бяха представени редица аргументи, докато решението на мнозинството в комисията да не се възстановява втората инстанция не бе аргументирано изобщо. По въпроса не е потърсено мнението нито на съдилищата или организации на съдиите, нито на адвокатските колегии. Обръщаме внимание, че подкрепа за 2-инстанционното производство, както по ЗООС, така и в други секторни закони, е изразена не само от природозащитни организации, но и от експертни организации като „Български център за нестопанско право“ и „Правосъдие за всеки“.

Опасността от запазването на приетия през 2017г. от ГЕРБ модел за разбиване на правосъдието и ограничаването на обществения контрол върху властта по съдебен ред ще доведе не само до огромен риск за злоупотреби и нарушаване на обществения интерес (вкл. нарушаването на конкуренцията, оцетяване на държавния бюджет, увреждане на природата), но и до скандали и уронване престижа на България на международно ниво, както и до риск от спиране на еврофондове при доказана неефективност на българското правосъдие. Доказателство за това е, че след 2017 г. проекти като магистрала „Струма“ в Кресненското дефиле и яз. Яденица в източна Рила са били обжалвани неуспешно от обществени организации по съдебен ред на една инстанция в България, но в последствие спрени под натиска на европейски институции след отнасяне на споровете по тези проекти от същите организации на европейско ниво. Увеличаването на тези случаи във времето ще е знак за Европейската комисия, че българското законодателство (в частност липсата на „втора съдебна инстанция“ при обжалване на правителствени проекти) не дава гаранции за ефективната защита на европейските финансови, природозащитни и други интереси.

Трайната практика на Съда на ЕС в Люксембург е в смисъл, който неотклонно тълкува всички разпоредби на екологичното право разширително, т.е. в посока на по-широк обхват и по-висока степен на защита на околната среда. Ако СЕС бъде сезиран с въпроса за съответствието на

действащата редакция на ЗООС с правото на ЕС (например при преюдициално запитване от второинстанционния съд преди прекратяването на делото), решението ще бъде неблагоприятно за България (а и за евентуалния инвеститор). А подобно развитие ще забави всеки проект с години, или ще компрометира неговото евро-финансиране *post factum* (тоест ще се наложи връщане на финансови средства обратно към ЕК или т. нар. „финансови корекции“).

В същото време съществуват законови механизми за ускоряване на съдебния и инвестиционния процес без да се ограничават правата на заинтересованата общественост, като например опцията за скоростно насрочване на съдебните дела по АПК, както и опцията за предварително изпълнение на административните и съдебни актове, свързани с правителствените проекти.

Във връзка с горното, се обръщаме към Вас със следните въпроси:

1. Как ще обясните подкрепата на ДБ за взимането на политическото решение и гласуването да не бъде подкрепен законопроекта на МОСВ за възстановяване на „втората съдебна инстанция“, с оглед посочените по-горе причини, поради които ДБ са били против решението на ГЕРБ да отменят втората инстанция през 2017 г.?
2. Как ще обясните позицията на БСП да не бъде подкрепен законопроекта на МОСВ за възстановяване на „втората съдебна инстанция“, при положение, че БСП са гласували против решението на ГЕРБ да отменят втората инстанция през 2017 г., а Президентът Румен Радев изложи подробни правни мотиви при налагането на „вето“ през 2017 г., свързани с конституционните права на гражданите?
3. Ще поемете ли ангажимент финалното гласуване в пленарна зала на законопроекта на МС за изменение на ЗООС да бъде предшествано от публичен дебат по въпроса с „втората съдебна инстанция“, включително с участието на съсловните организации?
4. Ще изискате ли преразглеждане на политическото решение по въпроса за възстановяването на втората съдебна инстанция, с което да се гарантира изпълнение на поетите от Вас ангажименти за възстановяване на правосъдието и демократичността в държавата?

С уважение:

/Вера Стаевска/
Председател на Управителния съвет на Сдружение
за изследователски практики
Инициатива „Зелени закони“
<https://www.zelenizakoni.com/>